

Izgubljeni porezni prihodi - koliko se poreza na dobit država odriče?

Bratić, Vjekoslav

Source / Izvornik: **Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne financije, 2006, 8, 1 - 3**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:781140>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-12**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

NEWSLETTER

Institut za javne financije, 10000 Zagreb, Katančićeva 5, Hrvatska

p.p. 320; tel: (385 1) 48 19 363; fax: 48 19 365; e-mail: ured@ijf.hr; www.ijf.hr

Broj 25, lipanj 2006.

Vjekoslav Bratić

Izgubljeni porezni prihodi: koliko se poreza na dobit država odriče?

Zbog postojanja raznih poticaja, olakšica i oslobođenja u sustavu oporezivanja dobiti državni se proračun od mogućih prikupljenih 100 kuna prihoda u 2001. “odreka” 3 kune odnosno 11 kuna u 2004. godini. Ti su rezultati prikazani u tablici 1.¹

Iz tablice je vidljivo da se iznosi koje je državni proračun mogao prikupiti – a nije – povećavaju. Udio “izgubljenih prihoda” od poreza na dobit u ukupnim poreznim prihodima državnog proračuna povećava se s 0,15% 2001. godine na 0,7% 2004. godine. S obzirom na postojanje deficita državnog proračuna, ali i proračuna lokalnih i regionalnih jedinica te sve veće financijske potrebe, ti iznosi mogli bi biti značajni izvori prihoda. Radi detaljnijih informacija o olakšicama i poticajima, analizirali smo porez na dobit u razdoblju od 2001. do

2004. godine. Na konačne rezultate analize uvelike utječe činjenica da su od 2000. godine u oporezivanje dobiti, osim već postojećih, uvedene brojne nove olakšice i poticaji. Njihovim su se uvođenjem, između ostaloga, nastojala stimulirati veća ulaganja u istraživanje i razvoj te poticati porezne obveznike koji trajno obrazuju svoje djelatnike ili ostvaruju dobit na područjima od posebnog interesa. Dane olakšice i poticaje nazivamo *poreznim rashodima*. Dijelimo ih na umanjenja osnovice poreza na dobit i umanjenja samog poreza na dobit. Drugim riječima, postoje tri vrste poticaja koji se najprije oduzmu od porezne osnovice, a zatim se od tako dobivenog poreznog iznosa, tj. porezne obveze, oduzima daljnjih pet vrsta olakšica, oslobođenja i poticaja, čime se dobiva konačna obveza plaćanja poreza na dobit.

Tablica 1. Izgubljeni prihodi od poreza na dobit

	2001.	2002.	2003.	2004.
A Prihodi od poreza na dobit u državnom proračunu (u mil. kn)	1.987	2.659	3.074	3.131
B Ukupni porezni prihodi državnog proračuna (u mil. kn)	40.493	42.810	45.281	47.150
C Izgubljeni prihodi državnog proračuna od poreza na dobit (u mil. kn)	60,3	86,0	261,7	336,9
C/A Udio izgubljenih prihoda u ukupnim prihodima državnog proračuna od poreza na dobit (u %)	3,0	3,2	8,5	10,8
C/B Udio izgubljenih prihoda u ukupnim poreznim prihodima državnog proračuna (u %)	0,15	0,2	0,58	0,7

¹ Detaljnije u projektu Instituta za javne financije “Porezni izdaci u Hrvatskoj: porez na dohodak, dobit, promet nekretnina i dodanu vrijednost”, FTP 2/2006.

Institut za javne financije bavi se ekonomskim istraživanjima i analizama vezanim uz razne vidove javnih financija poput proračuna, poreza i carina. Tom djelatnošću usmjeren je na ekonomske, pravne i institucionalne teme važne za zdrav dugoročni ekonomski razvoj Hrvatske. Kako bi se javnosti približile određene teme, u Newsletteru se povremeno objavljuju stručne i nezavisne analize ekonomskih pitanja. Stavovi u člancima objavljenim u Newsletteru izražavaju mišljenja autora koja ne moraju neminovno odražavati i mišljenje Instituta kao institucije. Potpuni tekst Newslettera na hrvatskom i na engleskom jeziku nalazi se i na Internet adresi: <http://www.ijf.hr/newsletter>.

Tablica 2. Izgubljeni prihodi zbog umanjenja osnovice poreza na dobit (u mil. kn)*

	Izgubljeni prihodi							
	2001.		2002.		2003.		2004.	
	Sve razine vlasti	Državni proračun**	Sve razine vlasti	Državni proračun	Sve razine vlasti	Državni proračun	Sve razine vlasti	Državni proračun
Poticaji za zapošljavanje	35,7	25,0	59,6	41,7	76,9	53,8	74,0	51,8
Poticaji za istraživanje i razvoj	0	0	0	0	111,5	78,1	124,0	86,8
Poticaji za školovanje i stručno usavršavanje	0	0	0	0	62,6	43,8	130,4	91,3
Ukupno	35,7	25,0	59,6	41,7	251,0	175,7	328,4	229,9

* Izračunani su tako da je osnovica poreza na dobit pomnožena važećom poreznom stopom od 20%.

** Državnom proračunu pripada 70%.

Osnovica poreza na dobit umanjuje se ovim poticajima:

- za zapošljavanja (od 2000),
- za istraživanje i razvoj (od 2003),
- za školovanje i stručno usavršavanje (od 2003).

Porez na dobit umanjuje se zbog:

- olakšica i oslobođenja za područja posebne državne skrbi (za I, II. i III skupinu, od 2000) i brdsko-planinska područja (od 2003),
- olakšica i oslobođenja na području grada Vukovara (od 2000),
- olakšica i oslobođenja za korisnike slobodnih zona (od 2000),
- poticaja ulaganja (od 2000),
- poticaja za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalidnih osoba (od 2000).

Porezni rashodi ili “izgubljeni prihodi” svih razina vlasti – općina, gradova, županija i središnje države – koji su posljedica postojanja brojnih olakšica i poticaja u sustavu oporezivanja dobiti, prikazani su u sljedećim tablicama.² Pogledajmo najprije stavke koje umanjuju osnovicu poreza na dobit.³

Ukupni izgubljeni prihodi od poreza na dobit svih razina vlasti u analiziranom su se razdoblju gotovo udese-terostručili. Samo se državni proračun zbog danih poticaja za zapošljavanje, istraživanje i razvoj te za školovanje i stručno usavršavanje odrekao 25 milijuna kuna 2001, odnosno 230 milijuna kuna 2004. godine. Dok su poticaji za zapošljavanje u 2001. i 2002. godini još bili u “podnošljivim iznosima”, od 2003, uvođenjem poticaja za istraživanje i razvoj te za školovanje i stručno usavršavanje, nastaje prava eksplozija izgubljenih poreznih prihoda.

Sljedeća tablica prikazuje umanjenja poreza na dobit.

Tablica 3. Izgubljeni prihodi zbog umanjenja poreza na dobit (u mil. kn)

	Izgubljeni prihodi							
	2001.		2002.		2003.		2004.	
	Sve razine vlasti	Državni proračun*	Sve razine vlasti	Državni proračun	Sve razine vlasti	Državni proračun	Sve razine vlasti	Državni proračun
Olakšice i oslobođenja na PPDS-ovima	14,2	9,9	18,4	12,9	34,6	24,2	34,6	24,2
Olakšice i oslobođenja za grad Vukovar	5,5	3,9	6,5	4,6	10,0	7,0	13,0	9,1
Olakšice i oslobođenja za korisnike slobodnih zona	30,7	21,5	36,8	25,8	57,5	40,3	63,5	44,5
Poticaji za ulaganje	0,2	0	1,3	0,9	19,8	13,9	41,1	28,8
Poticaji za zapošljavanje osoba s invaliditetom	0	0	0,3	0,2	0,9	0,6	0,8	0,6
Ukupno	50,6	35,3	63,3	44,4	122,8	86,0	153,0	107,2

* Državnom proračunu pripada 70%.

² Podaci o olakšicama, oslobođenjima i poticajima obveznika poreza na dobit iz PD obrazaca od 2001. do 2004. godine dobiveni iz Središnjeg ureda Porezne uprave Ministarstva financija dana 31. siječnja 2006.

³ Radi jednostavnosti i preglednosti, ovdje nisu prikazani nominalni iznosi danih olakšica nego su odmah preračunani stvarni izgubljeni prihodi u oporezivanju dobiti svih razina vlasti i državnog proračuna koji se dobivaju primjenom stope od 20% na nominalne iznose olakšica.

Iznosi olakšica, oslobođenja i poticaja koji umanjuju porez na dobit također se povećavaju (s 51 milijun kuna u 2001. na 153 milijuna kuna u 2004. godini). U skladu s tim rastu i izgubljeni prihodi kojih se država svjesno odrekla. Visinom se izdvajaju olakšice i oslobođenja za korisnike slobodnih zona.

Zaključak

Konačnim zbrajanjem iznosa umanjenja porezne osnovice i umanjenja poreza dobivamo sliku o ukupnim izgubljenim prihodima u sustavu oporezivanja dobiti. Iz prethodno navedenoga jasno je da ti ukupni iznosi prihoda, koji su se mogli prikupiti u sustavu oporezivanja dobiti, a nisu, višestruko rastu.

Dok su izgubljeni prihodi od poreza na dobit svih razina vlasti u 2001. godini iznosili samo 86 milijuna kuna, u 2004. godini popeli su se na gotovo pola milijarde kuna. Državni proračun iz godine u godinu također gubi (bolje rečeno, dobrovoljno se odriče) sve više i više sredstava koja odlaze na razne poticaje, olakšice i oslobođenja u sustavu oporezivanja dobiti. Tako je samo u 2004. godini državni proračun za tu svrhu "potrošio" 337 milijuna kuna.

Na početku smo iznijeli tvrdnju da se državni proračun od mogućih prikupljenih 100 kuna prihoda od poreza na dobit u 2001. godini "odrekao" 3, a u 2004. godini čak 11 kuna tih poreznih prihoda. Taj podatak proizlazi iz usporedbe ukupnih izgubljenih prihoda državnog proračuna s prihodima državnog proračuna od poreza na dobit. Ipak, potrebno je istaknuti da, osim osnovnog problema koji uzrokuju te olakšice i poticaji – a to je smanjenje proračunskih prihoda – nastaju i drugi problemi. Naime, sve te olakšice i poticaji u sustavu oporezivanja dobiti povećavaju i troškove njihova administriranja, što također ne treba zanemariti.

No pravo je pitanje jesu li ti razni poticaji i olakšice postigli svoj konačni cilj i utjecali, primjerice, na smanjenje nezaposlenosti i nerazvijenosti posebno porezno tretiranih područja u sustavu oporezivanja dobiti, te jesu li pozitivno utjecali na gospodarsko-socijalna kretanja na područjima na koja se odnose. Što Hrvatska bude bliža konačnom trenutku pristupa u EU, sve će se jače očitovati potreba usklađivanja domaćega poreznog zakonodavstva s europskim, čime će nužno neke od tih olakšica morati biti ukinute, no sve su to otvorene teme za neka buduća istraživanja.

Tablica 4. Ukupni izgubljeni prihodi u sustavu oporezivanja dobiti (u mil. kn)

	Izgubljeni prihodi							
	2001.		2002.		2003.		2004.	
	Sve razine vlasti	Državni proračun*	Sve razine vlasti	Državni proračun	Sve razine vlasti	Državni proračun	Sve razine vlasti	Državni proračun
Umanjenja porezne osnovice	35,7	25,0	59,6	41,7	251,0	175,7	328,4	229,9
Umanjenja poreza na dobit	50,6	35,3	63,3	44,3	122,9	86,0	152,9	107,0
Ukupno	86,3	60,3	122,9	86,0	373,9	261,7	481,3	336,9

* Državnom proračunu pripada 70%.